

מספר פנימי:

כנסת ישראל

יוזמות: חברי הכנסת

//פ

הצעות חוק לחיזוק ההגנות מפני סמכותנות, התשפ"א-2021

אחרי סעיף 31(ו) לחוק-יסוד: הממשלה, יבוא:	(1)	תיקון חוק יסוד: הממשלה
(ז) הממשלה תאפשר לנושאי המשרות המקצועיות לפעול באופן מקצועי, עצמאי, ללא מורא ומשוא פנים, ותשמור על שירות המדינה כשירות ממלכתי, מקצועי וא-פוליטי; (ח) הממשלה תפעל לפי כל דין. היועץ המשפטי לממשלה הוא הפרשן המוסמך של הדין עבור הממשלה, וחוות דעתו המשפטית מחייבת אותה, כל עוד לא נפסק אחרת על ידי בית משפט מוסמך.	(1)	
אחרי סעיף 7א לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984, יבוא: 7ב. הוועדה וחבריה לא יציעו מינוי של שופט בשל זיהוי של השתייכותו הפוליטית או המפלגתית, או אם קיימות נסיבות אחרות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים.	(1)	תיקון חוק בתי המשפט [נוסח משולב]
בסעיף 3(א) לחוק הכנסת, תשנ"ד-1994 –	(3)	תיקון חוק הכנסת
אחרי המילים "חמישה-עשר" יבוא "תוך מתן ייצוג הולם ופרופורציוני לסיעות האופוזיציה".	(1)	
סעיף 2(ב) לחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953 – בטל, ובמקומו יבוא:	(4)	תיקון חוק חינוך ממלכתי

(ב) שר החינוך יפרסם בכל שנה דוח שנתי על פעולות המשרד לפתח יחס של כבוד לזכויות האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים, לשמירת החוק, לתרבותו ולהשקפותיו של הזולת, וכן לחנך לחתירה לשלום ולסובלנות ביחסים בין בני אדם ובין עמים.			
בסעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת –		(5)	תיקון חוק-יסוד: הכנסת
בסעיף קטן (א) –	(1)		
אחרי המילים "בבחירות לכנסת, אם" יבוא "ישנן ראיות משכנעות, ברורות, חד-משמעיות ומצטברות לכך ש".	(1)		
המילים "במפורש או במשתמע" יימחקו, ובמקומן יבוא "שמהווים מאפיינים מרכזיים בפעילות הרשימה או האדם ולשם קידומם הם מבקשים ליטול חלק בבחירות".	(2)		
בסעיף קטן (ב) –	(2)		
אחרי המילים "המשפט העליון." יבוא "ועדת הבחירות המרכזית לא תחליט למנוע מרשימה או אדם להתמודד בבחירות מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטייה מינית, השקפה, גיל, מעמד אישי והורות".	(1)		
בסעיף קטן (ג) –	(3)		
אחרי המילים "סעיף זה." יבוא "מועמד לא יידרש להצהיר הצהרה אם ועדת הבחירות המרכזית מעוניינת לפסול אותו מטעמים החורגים מהתנאים בסעיפים קטנים (א) או (ב)".	(1)		
סעיף 42א(ג) לחוק-יסוד: הכנסת, וסעיף 8א לחוק הכנסת, תשנ"ד-1994 – בטלים.		(6)	תיקון חוק-יסוד: הכנסת וחוק הכנסת
חוק חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה, תשע"א-2011 – בטל.		(7)	ביטול חוק חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה
חוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם, תשע"א-2011 – בטל.		(8)	ביטול החוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם

סעיפים 2(ד) ו-2(ה) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952 – בטלים.	(9)	תיקון חוק הכניסה לישראל
סעיף 33 לחוק יסודות התקציב, תשמ"ה-1985 – בטל.	(10)	תיקון חוק יסודות התקציב
אחרי סעיף 2(ב) לחוק-יסוד: מבקר המדינה, יבוא:	(11)	תיקון חוק-יסוד: מבקר המדינה
(ג) מבקר המדינה יבחן את שמירת הגופים המבוקרים על זכויות האדם המוכרות בישראל ומפורטות באמנות בינלאומיות שאושרו על ידי מדינת ישראל.	(1)	
בסעיף 4(א) לחוק הביקורת הפנימית, תשנ"ב-1992 –	(12)	תיקון חוק הביקורת הפנימית
אחרי המילים "על החוק", יבוא "על זכויות אדם".	(1)	
אחרי המילים "שנקבעו להן"; יבוא "בסעיף זה, "זכויות אדם" – זכויות המוכרות בישראל ומפורטות באמנות בינלאומיות שאושרו על ידי מדינת ישראל."	(2)	
סעיפים 6(א) ו-6(ב) לפקודת האגודות השיתופיות – בטלים.	(1)	(13) תיקון פקודת האגודות השיתופיות
הצעת חוק נציבות זכויות האדם	(14)	חוק נציבות זכויות אדם

מטרת חוק זה היא לקדם את הכיבוד, השמירה וההגנה על זכויות האדם על ידי הקמת נציבות לזכויות אדם בישראל.	1.	מטרה
בחוק זה –	2.	הגדרות
"זכויות אדם" – הזכויות המובטחות באמנות בינלאומיות המפורטות בתוספת הראשונה לחוק זה, כפי שאושרו על ידי מדינת ישראל;		
"הוועדה" – ועדה שבה יהיו חברים שר המשפטים, שיהיה יושב ראש הוועדה, שר החינוך, שני חברי הכנסת שייבחרו על ידי הכנסת וארבעה נציגי ציבור שימונו על ידי יושב ראש הכנסת, מתוך מועמדים שיוצעו לו על ידי ארגונים לא ממשלתיים הפועלים בישראל להגנה על זכויות האדם.		
מוקמת בזאת נציבות זכויות האדם.	3.	הקמת הנציבות

הרכב הנציבות	4.	(א) הנציבות מורכבת משישה חברים ובראשם נציב זכויות האדם.
		(ב) בקרב חברי הנציבות יהיה ביטוי לייצוג הולם לשני המינים ולמגזרים שונים של האוכלוסייה בישראל.
כשירות	5.	(א) הממשלה תמנה את נציב זכויות האדם ואת חברי הנציבות על פי המלצת הוועדה.
		(ב) רשאי להתמנות כנציב ראשי או כחבר הנציבות, אזרח ישראלי שיש לו ידע ומומחיות מוכחים בתחום זכויות האדם וניסיון של פעילות ציבורית או ממלכתית רבת שנים בתחום הקידום וההגנה על זכויות האדם.
		(ג) כהונת הנציב הראשי היא לתקופה של חמש שנים ואין היא ניתנת להארכה.
		(ד) כהונת חבר הנציבות היא לתקופה של ארבע שנים ואין היא ניתנת להארכה.
הפסקת כהונה	6.	כהונת נציב זכויות האדם או חבר הנציבות תיפסק אם –
		(1) הורשע בפסק דין סופי בעבירה, אשר בית המשפט שנתן את פסק הדין קבע כי יש עימה קלון;
		(2) הממשלה החליטה על פי המלצה של שישה לפחות מתוך חברי הוועדה להעבירו מתפקידו משום שהפסיק למלא את תפקידו או נבצר ממנו למלאו;
		(3) התפטר מכהונתו על ידי הגשת כתב התפטרות לממשלה.
יחוד כהונה	7.	(א) כל עוד מכהנים בתפקידם, לא יהיו חברי הנציבות, לרבות נציב זכויות האדם, פעילים בחיים הפוליטיים.
		(ב) כל עוד נציב זכויות האדם מכהן בתפקידו, הוא לא ישמש בכל משרה אחרת ולא יעסוק, במישרין או בעקיפין, בעסק או במקצוע.
מילוי מקום	8.	(א) נבצר מנציב זכויות האדם למלא את תפקידו באופן זמני, יבחרו חברי הנציבות אחד מהם כממלא מקום לנציב זכויות האדם, לתקופה שלא תעלה על שלושה חודשים.
		(ב) נפסקה כהונת נציב זכויות האדם או חבר הנציבות, ייבחר נציב זכויות האדם או חבר נציבות אחר, על פי הוראות חוק זה.
קביעת דרכי פעולה	9.	הנציבות תקבע את דרכי פעולתה ומדיניותה; נציב זכויות האדם ייצג את הנציבות ויהיה אחראי לפעולותיה ולביצוע החלטותיה.

תאגיד	10.	(א) הנציבות תהיה תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית; במילוי תפקידיה תהיה הנציבות עצמאית ובלתי תלויה ברשויות השלטון.
		(ב) קבלתם של עובדי הנציבות, מינויים, תנאי עבודתם, שכרם וגמלאותיהם – יהיו כשל עובדי המדינה.
ביקורת	11.	הנציבות תהיה גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9(2) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב] ¹ (להלן – חוק מבקר המדינה).
תקציב	12.	(א) תקציב הנציבות ייקבע לפי הצעת הנציבות בידי ועדת הכספים של הכנסת, ויפורסם ביחד עם תקציב המדינה.
		(ב) הנציבות תהיה רשאית להקים קרן למימון פרויקטים מיוחדים ולגייס לשם כך כספים מקרנות או מגופים ציבוריים בישראל.
תפקידי הנציבות	13.	(א) הנציבות תפעל לקידום ההכרה, הכיבוד והשמירה על זכויות האדם בישראל ועל ידי רשויות השלטון.
		(ב) בלי לפגוע בכלליות האמור בסעיף קטן (א) יכללו תפקידי הנציבות –
		(1) חינוך והסברה לקידום ההכרה בזכויות האדם;
		(2) עידוד ותיאום של תכניות ופעילויות בתחום זכויות האדם;
		(3) פרסום הצהרות ציבוריות בנוגע לכל עניין המשפיע על זכויות האדם;
		(4) פרסום קווים מנחים מומלצים למניעת מעשים או הסדרים שיש בהם פגיעה בזכויות האדם;
		(5) שיתוף פעולה עם אנשים או גופים אחרים הפועלים להגנה על זכויות האדם;
		(6) קיום בירורים ובדיקות לגבי כל עניין, לרבות כל דבר חקיקה, נוהג או הליך, ציבורי או פרטי, אם נראה לנציבות כי זכויות האדם נפגעו או עלולות להיפגע על ידיו;
		(7) הגשת חוות דעת לממשלה ולכנסת מעת לעת לגבי –
		(א) כל עניין המשפיע על זכויות האדם, לרבות הצעות לחקיקה ולפעולות מנהליות כדי להבטיח כיבוד והגנה על זכויות האדם;
		(ב) חתימה או אשרור של אמנות בינלאומיות בתחום זכויות האדם;

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

(ג) ההשלכות של חקיקה, הצעות לחקיקה ומדיניות קיימת או מתוכננת של רשויות ציבוריות על זכויות האדם;				
(8) עריכת מחקרים ואיסוף מידע הנוגעים לזכויות אדם;				
(9) התערבות ברשות בית המשפט או בית הדין בהליכים משפטיים הנוגעים לזכויות האדם;				
(10) טיפול בתלונות על פי פרק ג' לחוק זה.				
הנציבות תפרסם בכל שנה דוח שנתי על פעולותיה ותגיש אותו ליושב ראש הכנסת.	14.	פרסום דוח שנתי		
(א) הנציבות רשאית לדרוש מגוף מבוקר המנוי בסעיף 9(1) עד (6) לחוק מבקר המדינה, וכן מגוף מבוקר אחר המנוי בסעיף 9 לחוק שהחליטה עליו ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, על פי בקשת הנציבות (להלן – גוף מבוקר), כל ידיעה, מסמך או דין וחשבון (להלן – מידע), בתחומי פעולתה של הנציבות, אשר נמצאים ברשותו ובתחום סמכותו של אותו הגוף והדרושים לנציבות לביצוע תפקידיה; גוף מבוקר ימסור לנציבות את המידע על פי דרישתה.	15.	מסירת מידע		
(ב) מצא שר, שהגוף המבוקר הוא בתחומי פעילות משרדו, כי מסירתו של מידע עלולה לסכן סיכון של ממש את ביטחון מדינת ישראל, את יחסי החוץ שלה או את שלום הציבור, רשאי השר, באישור היועץ המשפטי לממשלה, להורות כי לא יועבר אותו מידע; ואולם, אם ניתן להעביר לנציבות חלק מן המידע שאין בגילוייו סכנה כאמור, יועבר אותו החלק.				
(ג) לא יימסר מידע לפי סעיף זה אם מסירתו אסורה לפי דין.				
(ד) חברי הנציבות ועובדיה לא יגלו מידע שנמסר לנציבות לפי סעיף זה, אלא ברשות הנציב הראשי.				
כל רשות מרשויות השלטון תסייע לנציבות במילוי תפקידיה, על פי חוק זה.	16.	שיתוף פעולה		
הנציבות תטפל בתלונות על הפרות של חוקים המנויים בתוספת השנייה לחוק, במטרה למנוע פגיעה בזכויות האדם המוגנות על פי חוקים אלה ולהביא לכיבוד ולשמירה על זכויות אלה.	17.	טיפול בתלונות		
כל אדם רשאי להגיש לנציבות תלונה על הפרה של זכות המוגנת בחוק המנוי בתוספת השנייה.	18.	הגשת תלונה		
הנציבות לא תטפל או לא תמשיך ותטפל בתלונה –	19.	קבלת תלונה		
(1) אם אין לנציבות סמכות על פי חוק זה לבררה;				

(2) אם העילה נשוא התלונה נמצאת בבירור בערכאה משפטית או ברשות ציבורית אחרת, הפועלת על פי דין;			
(3) אם השתכנעה כי המתלונן או מי שנטען כי זכותו הופרה, אם אינו המתלונן, אינו מעוניין כי הנציבות תטפל או תמשיך ותטפל בתלונה; ואולם, אין בהוראה זו כדי למנוע מן הנציבות להמשיך ולנהל תביעה או הליך משפטי אחר, שהוגשו על ידיה על פי חוק זה, לשם מתן סעדים כלליים, אם המתלונן או האדם שנטען כי זכותו הופרה אם אינו המתלונן, הודיע לנציבות כי אינו מעוניין בהליך.			
קיבלה הנציבות תלונה, רשאית היא –	.20	טיפול בתלונה	
(1) לדחות את התלונה על הסף –			
(א) אם התלונה הוגשה בחוסר ניקיון כפיים או חוסר תום לב הניכרים על פניהם;			
(ב) אם התלונה על פניה חסרת בסיס כלשהו או מעלה עניין שהוא בגדר זוטי דברים;			
(ג) אם עברה יותר משנה מאז שנוצרה העילה לתלונה;			
(2) להפנות את התלונה לבירור בגוף אחר הפועל על פי דין;			
(3) להעביר את התלונה בהסכמת המתלונן או מי שנטען כי זכותו הופרה, אם אינו המתלונן, להליך של גישור או להליך אחר של פתרון סכסוכים כדי להביא לסיום הסכסוך בין הצדדים, תוך מחויבות לכיבוד ולשמירה על הזכויות המוגנות בחוקים המנויים בתוספת;			
(4) לקיים בירור כדי לקבוע אם יש מקום להביא את התלונה בפני בית דין או בית משפט מוסמך;			
(5) להגיש תביעה אזרחית או הליך משפטי אחר לשם אכיפת הזכות נשוא התלונה.			
החליטה הנציבות לדחות תלונה על הסף, לא לקיים בה בירור או לא להמשיך ולטפל בה, תודיע על כך למתלונן בכתב, בצירוף הנימוקים להחלטתה.	.21	דחיית תלונה	
(א) הוגשה תלונה לנציבות והנציבות החליטה להעבירה לגישור או להליך אחר לפתרון סכסוכים, תודיע על כך למתלונן שנטען כי זכותו הופרה, אם אינו המתלונן, ולנילון, והיא רשאית לחייבם להתייצב לפגישה ראשונה במסגרת זו; הנציבות רשאית להטיל על מי שהוזמנו כאמור ולא התייצבו לפגישה, לשלם את הוצאות הפגישה.	.22	העברת תלונה לגישור	

(ב) מגשר או מי שפועל ליישוב סכסוך בתלונה שהוגשה לנציבות, רשאי להעביר את ההסכם שהושג בין הצדדים לאישור הנציבות אם ראה צורך בכך, מטעמים של טובת הציבור או בשל חשש כי ההסכם אינו מתיישב עם מטרות חוק זה או עם מטרות חוק המני בתוספת השנייה.			
(ג) הועבר הסכם כאמור לאישור הנציבות, רשאית היא שלא לאשרו מהטעמים האמורים בסעיף קטן (ב).			
(א) הוגשה תלונה לנציבות והנציבות החליטה לקיים בה בירור, תודיע על כך הנציבות לאדם או לגוף נגדו הוגשה התלונה (בחוק זה – הנילון); הנילון רשאי להמציא לנציבות את עמדתו או תגובתו בעניין התלונה שהוגשה נגדו בתוך הזמן שקבעה לכך הנציבות.	.23	בירור תלונה בנציבות	
(ב) לצורך בירור תלונה שהוגשה לנציבות על פי פרק זה, רשאית הנציבות לדרוש מכל אדם או גוף לתת לה, תוך תקופה שתקבע בדרישה ובאופן שתיקבע, כל ידיעה ומסמך העשויים, לדעת הנציבות, לעזור בבירור התלונה; מי שנדרש למסור ידיעה או מסמך כאמור יהיה חייב למלא אחר הדרישה; אין באמור בסעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות סעיפים 47 עד 51 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א–1971.²			
(א) קיבלה הנציבות תלונה, תהיה הנציבות רשאית, כל עוד מטופלת התלונה על ידי הנציבות וכל עוד לא התקבלה החלטה על פתיחה בהליכים משפטיים, לפנות אל בית המשפט או בית הדין המתאים בבקשה למתן צווים כדי למנוע שינוי במצב הקיים או למנוע פגיעה במתלונן או במי שנטען כי זכותו הופרה אם אינו המתלונן, העשויה לסכל את טיפול הנציבות בתלונה.	.24	פניה לערכאות	
(ב) בהחלטה על הגשת תביעה או הליך משפטי אחר תתחשב הנציבות בשיקולים אלה: האם התלונה מעלה שאלה תקדימית אשר מן הראוי שתתברר בכפני בית משפט מוסמך; האם לאור מורכבות העניין או יחסי הכוחות בין המתלונן והנילון מתחייבת מעורבות הנציבות; כל שיקול אחר שיש בו כדי לקדם את כיבוד הזכויות המוגנות בחוקים המנויים בתוספת השנייה.			
(ג) החליטה הנציבות להגיש תביעה או הליך משפטי אחר בעניין נשוא התלונה על פי פרק זה, רשאי המתלונן או מי שנטען כי זכותו הופרה אם אינו המתלונן, להצטרף להליך כתובע, ורשאי הוא להיות מיוצג על פי בחירתו.			
(ד) הוגשה תביעה על ידי הנציבות, על פי חוק זה, רשאי בית המשפט או בית הדין, בנוסף לכל סעד אחר, ליתן בתביעה סעדים כלליים לתיקון הפרתן או מניעת הפרתן בעתיד של זכויות המוגנות בחוקים המנויים בתוספת השנייה.			

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

(ה) בניהול הליכים משפטיים בבית המשפט או בית הדין תהיה הנציבות מחויבת למטרות חוק זה, למטרות החוק על פיו נפתחו ההליכים המשפטיים, ולטובת הציבור, תוך התחשבות באופייה ובטיבה של התלונה, נשוא ההליך המשפטי.			
(א) הנציבות תהיה רשאית ליזום טיפול בכל מעשה, מחדל, נוהג, דרישה או תנאי שנראה לנציבות כי הם מהווים או עשויים להוות הפרה של זכות או הוראה של החוקים המנויים בתוספת.	.25	יזמת טיפול	
(ב) עניין שהטיפול בו החל ביזמת הנציבות יטופל בשינויים המחויבים כתלונה שהוגשה על פי סעיף 20 לחוק.			
הנציבות תהיה רשאית לקבוע את דרכי הטיפול בתלונות על פי פרק זה ובכלל זה עדיפויות וקדימויות בכל הנוגע לקיום בירור בתלונות והגשת תביעות או הליכים משפטיים.	.26	קביעת דרכי טיפול	
אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מסמכויות מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור על פי חוק מבקר המדינה.	.27	שמירת דינים	
(א) אין בהוראות חוק זה כדי לפגוע בזכותו של כל אדם לנקוט בהליכים משפטיים בשל הפרת זכות על פי דין ובכלל זה זכות המוגנת בחוקים המנויים בתוספת השנייה.	.28	הליכים משפטיים אחרים	
(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) לעיל, הגיש אדם תלונה לנציבות על הפרת זכויות, לא יגיש תביעה לבית משפט או בית דין אלא אם כן ביטל תלונתו והודיע על כך לנציבות.			
(א) ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת רשאית לפי בקשת הנציבות להוסיף לתוספת הראשונה אמנות לזכויות אדם שאושרו על ידי מדינת ישראל.	.29	הוספה לתוספת	
(ב) ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת תהיה רשאית על פי בקשת הנציבות להוסיף חיקוקים לתוספת השנייה.			
שניים מתוך חברי הנציבות, אשר יתמנו להרכב הראשון של הנציבות, ואשר שמותיהם ייקבעו בהגרלה בין חברי הנציבות עם מינוים, יכהנו לתקופה של שש שנים.	.30	כהונה לשש שנים	
הנציבות תוקם בתוך שישה חודשים מיום אישורו של חוק זה על ידי הכנסת.	.31	תחילה	
תוספת ראשונה			
(סעיף 2)			
1. האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות;			

2.	האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות;		
3.	האמנה בדבר ביטול הפליה נגד נשים לצורותיה;		
4.	האמנה הבינלאומית בדבר ביעורן של כל הצורות של הפליה גזעית;		
5.	האמנה בדבר זכויות הילד;		
6.	האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים.		
תוספת שנייה			
(סעיף 17)			
1.	חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988; ³		
2.	חוק שכר שווה לעובדת ולעובד, התשנ"ו-1996; ⁴		
3.	חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000; ⁵		
4.	חוק שיווי זכויות האישה, התשי"א-1951; ⁶		
5.	סעיף 33 לחוק לימוד חובה, התש"ט-1949; ⁷		
6.	סעיף 15א לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959; ⁸		
7.	סעיף 18א לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975; ⁹		
8.	סעיף 4 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996; ¹⁰		
9.	חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. ¹¹		

הצעת חוק מגני זכויות האדם	(15)	חוק מגני זכויות האדם

³ ס"ח התשמ"ח, עמ' 38.
⁴ ס"ח התשנ"ו, עמ' 230.
⁵ ס"ח התשס"א, עמ' 58.
⁶ ס"ח התשי"א, עמ' 248.
⁷ ס"ח התש"ט, עמ' 287.
⁸ ס"ח התשי"ט, עמ' 86.
⁹ ס"ח התשל"ה, עמ' 132.
¹⁰ ס"ח התשנ"ו, עמ' 327.
¹¹ ס"ח התשנ"ב, עמ' 150.

פרק א': הגדרות		
הגדרות	1.	בחוק זה –
		"זכות אדם" – זכות המוכרת במשפט זכויות האדם הבינלאומי;
		"מגן זכויות אדם" – אדם, לרבות חבר בני אדם, בין שהוא תאגידי ובין שאינו תאגידי, העוסק בפעילות להגנה על זכויות אדם ומקבל את האוניברסליות של זכויות האדם;
		"פעילות להגנה על זכויות אדם" – פעילות הנעשית בדרכי שלום שמטרתה קידום, יישום או הגנה על זכויות אדם, לרבות הגנה על הסביבה, בין אם היא נעשית באופן ממושך ובין אם באופן חד פעמי, לרבות על ידי פניה לערכאות ותיעוד של הפרות זכויות אדם.
פרק ב': מטרה		
מטרה	2.	חוק זה נועד להגן על מגני זכויות אדם ועל פעילות להגנה על זכויות אדם, ברוח ערכי כבוד האדם וחירותו.
פרק ג': סמכויות מעצר והעמדה לדין		
סימן א': עקרונות כלליים		
הזכות למחאה	3.	לכל אדם הזכות למחות נגד עוולות והפרות של זכויות אדם.
הזכות להתאגדות	4.	למטרת קידום זכויות אדם או הגנתן הן במישור הלאומי והן במישור הבינלאומי, לכל אדם הזכות להתאגד בארגונים שפועלים להגנה על זכויות אדם, להיפגש או להתאסף בדרכי שלום, להקים, להצטרף, להיות בקשר או לקחת חלק בארגונים לא ממשלתיים או בין-ממשלתיים.
סימן ב': תיקוני חקיקה		
תיקון חוק סדר הדין הפילי (סמכויות אכיפה – מעצרים)	5.	בחוק סדר הדין הפילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, ¹² בסעיף 23(א)(1), בסופו יבוא "אולם אם העבירה מבוצעת במסגרת פעילות להגנה על זכויות אדם, כהגדרתה בחוק מגני זכויות האדם, התשע"ה-2015, לא יעצור שוטר אדם אלא אם השוטר סבור שהאדם עלול לסכן את ביטחונו של אדם";

6.	תיקון חוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982, ¹³ בסעיף 67, האמור בו יסומן "א" ואחריו יבוא:	תיקון חוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב)
	"(ב) העמדה לדין בגין עבירות לכאורה שבוצעו במסגרת פעילות להגנה על זכויות אדם, כהגדרתה בחוק מגני זכויות האדם, התשע"ה-2015, תותנה באישור היועץ המשפטי לממשלה."	
7.	בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), התשנ"ו-1996, ¹⁴ בסעיף 3(א), בסופו יבוא "אולם אם העבירה מבוצעת במסגרת פעילות להגנה על זכויות אדם כהגדרתה בחוק מגני זכויות האדם, התשע"ה-2015, ייערך חיפוש חיצוני רק אם היה השוטר סבור שהאדם עלול לסכן את ביטחונו של אדם."	תיקון חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי)
8.	בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002, ¹⁵ בסעיף 9, אחרי "ואולם שחזור של העבירה בידי החשוד" יבוא "או מעצר של מגן זכויות אדם במסגרת פעילות להגנה על זכויות אדם, כהגדרתה בחוק מגני זכויות האדם, התשע"ה-2015" ובמקום "יתועד" יבוא "יתועדו".	תיקון חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים)
	פרק ד': חופש הביטוי	
	סימן א': עקרונות כלליים	
9.	לכל אדם הזכות לפרסם באופן חופשי או להעביר מידע על זכויות אדם או על הפרתן.	זכות הפרסום וההפצה
10.	לכל אדם הזכות לחקור, לחפש ולקבל מידע על זכויות אדם, לרבות על האופן שבו זכויות אלו מיושמות על ידי הרשויות השונות.	הזכות לאיסוף מידע
11.	לכל אדם הזכות ללמוד ולהחזיק בעמדות הנוגעות להגנה על זכויות אדם ולהעלותן לדין ציבורי.	הזכות ללמוד

¹³ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43.

¹⁴ ס"ח התשנ"ו, עמ' 136.

¹⁵ ס"ח התשס"ב, עמ' 468.

לכל אדם הזכות לפתח ולדון ברעיונות ובעקרונות חדשים בתחום זכויות האדם ולפעול לקידומם.	12.	זכות הדין והמחשבה
סימן ב': תיקוני חקיקה		
בחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 ¹⁶ –	13.	תיקון חוק איסור לשון הרע
(1) בסעיף 15, בסופו יבוא:		
"(13) הפרסום נעשה במסגרת פעילות להגנה על זכויות אדם, כהגדרתה בחוק מגני זכויות האדם, התשע"ה-2015";		
(2) בסעיף 19, בסופו יבוא:		
"(5) לשון הרע הייתה במסגרת פעילות להגנה על זכויות אדם, כהגדרתה בחוק מגני זכויות האדם, התשע"ה-2015.";		
(3) אחרי סעיף 26 יבוא:		
בניהול תובענה לפי חוק זה, ישקול בית המשפט את ההשפעה המצננת של החלטתו או פסק דינו.";	26א.	"שקילת השפעה מצננת
בחוק העונשין, התשל"ז-1977, ¹⁷ סעיף 288 – בטל.	15.	תיקון חוק העונשין
פרק ה': זכות ההתערבות בתובענות		
בכל תובענה, בבואו של בית המשפט לבחון בקשת ידיד בית משפט, יינתן משקל להיות המבקש מגן זכויות אדם.	16.	זכות ההתערבות בתובענות
פרק ו': חסינות		
בפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, ¹⁸ אחרי סעיף 51 יבוא:	17.	תיקון פקודת הראיות

¹⁶ ס"ח התשכ"ה, עמ' 240.

¹⁷ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

¹⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

מגן זכויות אדם, כהגדרתו בחוק מגני זכויות האדם, התשע"ה-2015, אינו חייב למסור ראייה על דבר הנוגע לאדם שנזקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עבודתו כמגן זכויות אדם והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים למגן זכויות אדם בדרך כלל מתוך אמון שישמרם בסוד, אלא אם ויתר האדם על החיסיון או שמצא בית המשפט כי הצורך לגלות את הראייה לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש לא לגלותה.	51א.	"עדות מגן זכויות אדם"		
(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות מגן זכויות אדם.				
(ג) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדין בטענה בדלתיים סגורות; החליט בית המשפט לשמוע את העדות, רשאי הוא לשמעה בדלתיים סגורות."				
פרק ז': שונות				
(א) מגן זכויות אדם זכאי לקבל ליווי וייעוץ משפטי בכל שלבי ההליך המשפטי הפלילי, האזרחי או המנהלי המתנהל נגדו, הנוגע לפעילות להגנה על זכויות אדם שביצע.	18.	ליווי וייעוץ משפטי		
(ב) הליווי והייעוץ המשפטי יינתנו בהתאם לעקרונות המנויים בחוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972. ¹⁹				
כל רשות מרשויות השלטון וכל הפועל מטעמה חייבים לכבד את הזכויות שלפי חוק זה.	19.	תחולה		
תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פרסומו.	20.	תחילה		

דברי הסבר

הצעות החוק הללו נוסחו על ידי [מכון זולת לשוויון זכויות אדם](#).

כללי

כפי שמוסבר בדוח "דמוקרטיה לכאורה" של מכון זולת לשוויון זכויות אדם, על פי התבחינים המקובלים על רוב החוקרים לצורך בחינת מידת הדמוקרטיה ו/או סמכותנות של משטר כלשהו, ניתן לקבוע שמודל המשטר במדינת ישראל הוא המודל ההיברידי. מאז הקמת המדינה שילב המשטר בישראל רכיבים סמכותניים ורכיבים דמוקרטיים, כאשר בתקופות

¹⁹ ס"ח התשל"ב, עמ' 95.

שונות המשטר נטה לאחד מן הקצוות – הדמוקרטי או הסמכותני.

משטר דמוקרטי אמור לכבד ולהגן על שורה של זכויות אדם ואזרח בסיסיות. ככל שהמשטר נוטה לכיוון הסמכותני, כך גוברת הנטייה שלו להפר זכויות אדם ואזרח.

התהליכים הפוליטיים של שנות האלפיים התאפיינו במגמה של התרחקות המשטר בישראל מהקוטב הדמוקרטי, וחזרה אל פרקטיקות סמכותניות ודכאניות שאפיינו את שלטונה של מפא"י בשנות ה-50 וה-60. התבססות ההגמוניה של מפלגת שלטון יחידה בראשות נתניהו כראש ממשלה הביאה למאמץ מתמשך של החלשה ושל פירוק מנגנוני הפיקוח והבקרה על השלטון, לצד מאמצים להגבלת זכויות פוליטיות ודיכוי של שיח ביקורתי כלפי פעולות ומדיניות הממשלה.

הצעות החוק נועדו לעדכן ולחזק הוראות חוק קיימות כדי להתאימן למאבק בסמכותנות; מציעות לבטל חקיקה שהרעילה את השיח הפוליטי בישראל, העמיקה את השסעים בחברה הישראלית, צמצמה את המרחב הדמוקרטי ותייגה כגיס חמישי אזרחים וארגונים על בסיס השתייכותם למיעוט הערבי או בשל דעות פוליטיות אופוזיציוניות; וכן מציעות להקנות סמכויות למבקר המדינה ולמבקרים הפנימיים לבחון את השמירה של הגופים המבוקרים על זכויות אדם, ולראשונה להקים בישראל נציבות להגנה על זכויות אדם ולעגן את מעמד מגני זכויות אדם וההגנות עליהם.

הצעות חוק אלה אינן עוסקות בהיבטים נוספים שחשובים למאבק בסמכותנות, כגון הסדרה בחוקי יסוד של הליך החקיקה והזכויות לשוויון ולחופש הביטוי, משך הכהונה הראוי של ראש הממשלה, סמכויות בתי המשפט וכלל היחסים בין מערכת המשפט לבין הרשות המחוקקת והמבצעת. זאת מאחר שכבר מקודמות יוזמות חקיקה אחרות לגבי סוגיות אלה.

הצעות החוק לא יפתרו את כלל הבעיות של המשטר במדינת ישראל, אך אם יתקבלו הן עשויות לסייע בחיזוק ההגנות על זכויות האדם והאזרח, לסייע במאבק לבלימת המגמות הסמכותניות ולהטות את המשטר ההיברידי בישראל לכיוון הדמוקרטי.

סעיף 1

לאור המתקפות החוזרות שהתרחשו בשנים האחרונות כלפי הדרג המקצועי במשרדי הממשלה, תוך הפצת תיאוריות קונספירציה לגבי עובדי מדינה בכירים במחיר של ערעור אמון הציבור בשירות המדינה, מוצע לתקן את סעיף 31 לחוק-יסוד: הממשלה. מוצע להוסיף בהגדרות "תפקוד הממשלה" גם שהממשלה תאפשר לנושאי המשרות המקצועיות לפעול באופן מקצועי, עצמאי, ללא מורא ומשוא פנים, ותשמור על שירות המדינה כשירות ממלכתי, מקצועי וא-פוליטי. כמו כן, לאור ההתעלמות החוזרת והמסוכנת של שרים בכירים בממשלות הקודמות מחוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה, מוצע לעגן בחוק את ההלכה הפסוקה שלפיה היועץ המשפטי לממשלה הוא הפרשן המוסמך של החוק עבור הממשלה כל עוד שביט משפט מוסמך לא החליט אחרת.

סעיף 2

בשנים האחרונות נחשף שמאות שופטים מונו לכל הערכאות לאחר שנערכה בדיקה לגבי השתייכותם הפוליטית או המפלגתית. לאחר החשיפה הנשיאה אסתר חיות הזהירה כי "פוליטיזציה של מערכת המשפט עלולה לערער לחלוטין את יסודותיה כמערכת עצמאית ובלתי תלויה". לכן מוצע לתקן את חוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984, ולהוסיף את סעיף 7ב שיקבע כי הוועדה לבחירת שופטים וחבריה לא יציעו מינוי של שופט בשל זיהוי השתייכותו הפוליטית או המפלגתית, או אם קיימות נסיבות אחרות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים.

סעיף 3

ועדותיה של הכנסת הן הכלי המרכזי לפיקוח של הרשות המחוקקת והאופוזיציה על הממשלה. לכן מוצע לתקן את סעיף

3(א) לחוק הכנסת, תשנ"ד-1994, ולהוסיף שבהרכב הוועדות יינתן ייצוג הולם ויחסי לסייעות האופוזיציה.

סעיף 4

מוצע לבטל את תיקון מס' 17 לחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953. בתיקון זה המכונה "חוק שוברים שתיקה" נוסף סעיף 2(ב) לפיו שר החינוך יקבע כללים לשם מניעת פעילות במוסד חינוך של אדם או של גורם חיצוני שפעילותו עומדת בסתירה חמורה ומשמעותית למטרות החינוך הממלכתי, וכן כללים לשם מניעת פעילות במוסד חינוך של גורם חיצוני הפועל באופן יזום לנקיטת הליכים משפטיים או מדיניים מחוץ לישראל נגד חיילי צבא הגנה לישראל בשל פעולה שביצעו, או נגד מדינת ישראל. תיקון מס' 17 רק העצים את ההתערבות הפוליטית במערכת החינוך ויצר חוסר שוויון בין האפשרות של ארגוני ופעילי ימין להשתתף באופן חופשי יחסית בפעילויות במערכת החינוך, לעומת ההשתקה של קולות התומכים בזכויות אדם ודמוקרטיה. בעקבות התיקון, פעילים, ארגונים וחברי כנסת מהימין וכן שרים בממשלות נתניהו, חזרו וניסו למנוע השתתפות של ארגוני זכויות אדם ושמאל בפעילויות ואירועים במערכת החינוך ועם משרד החינוך. לעיתים אלה לוו באיומים על מנהלים ומנהלות ובזימונם לשימועים. במקום זאת, מוצע לחזק את החינוך לערכים דמוקרטיים באמצעות חיוב שר החינוך לפרסם בכל שנה דוח שנתי על פעולות המשרד שנעשו במטרה לפתח יחס של כבוד לזכויות האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים, לשמירת החוק, לתרבותו ולהשקפותיו של הזולת, וכן על פעולות חינוך שמבקשות לקדם חתירה לשלום ולסובלנות ביחסים בין בני אדם ובין עמים (כלשון סעיף 2(א)(2) לחוק חינוך ממלכתי).

סעיף 5

מוצע לתקן את הוראת סעיף 4 לחוק-יסוד: הכנסת, ולעגן בה את ההלכה הפסוקה של בית המשפט העליון אשר צמצמה את האפשרות לפסול מועמד ורשימה רק במקרים קיצוניים ומוכחים היטב. התיקון נועד כדי לצמצם את טקס ההשפלה הקבוע שחברי ועדת הבחירות המרכזית עורכים בשנים האחרונות למועמדים ולרשימות המייצגים את המיעוט הערבי, טקס אשר דוחק את המיעוט הערבי אל מחוץ למגרש הפוליטי. עוד מוצע לאסור על ועדת הבחירות המרכזית למנוע מרשימה או אדם להתמודד בבחירות מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטייה מינית, השקפה, גיל, מעמד אישי והורות, וכן לקבוע שמועמד לא יידרש להצהיר הצהרה אם ועדת הבחירות המרכזית מעוניינת לפסול אותו מטעמים החורגים מהתנאים בסעיפים קטנים (א) או (ב), ובכך להפסיק את החובה שוועדת הבחירות מטילה על מועמדים המייצגים את המיעוט הערבי לשוב ולהצהיר נאמנות, במטרה להשפילם ולהציגם כגיס חמישי.

סעיף 6

מוצע לבטל את סעיף 42א(ג) לחוק-יסוד: הכנסת, וסעיף 8 לחוק הכנסת, תשנ"ד-1994, אשר חוקקו בתיקוני חקיקה שמכונים "חוק ההדחה". סעיפים אלה כמעט בלתי אפשריים ליישום, אך הנזק שהם גורמים עצום שכן הם משמשים כדי להלך אימים על חברי כנסת ורשימות המייצגים את המיעוט הערבי, וכדי להציג את עצם השתתפותם בהליך הפוליטי כבלתי לגיטימית או כהשתתפות על תנאי.

סעיף 7

מוצע לבטל את חוק חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה, תשע"א-2011. חובות סבירות של שקיפות כבר היו מעוגנות קודם לכן בהוראות חוק העמותות, תש"ם-1980. מדובר בחוק מקארטיסטי שתכליתו לצמצם את השיח הציבורי בארץ ולבצע רדיפה פוליטית של ארגוני זכויות אדם וארגוני החברה האזרחית, במיוחד אלה שנאבקים למען זכויות האדם ולמען סיום הכיבוש בשטחים הכבושים, ומתעדים את הפרות זכויות האדם שם. לכן החוק הזה חל אך ורק על תרומות ממדינות זרות ולא מגורמים פרטיים שמהווים את עיקר התורמים של ארגוני הימין.

סעיף 8

מוצע לבטל את החוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם, תשע"א-2011. מדובר בחוק שכמעט ולא הופעל מאז חקיקתו, אך הוא משמש כדי להלך אימים ולהטריד פעילי וארגוני זכויות אדם ושמאל, ולהרחיקם מהמגרש הפוליטי והמרחב הציבורי. החוק גם פגע במעמדה הבין-לאומי של מדינת ישראל והוכיח שזו אינה מגנה על חופש הביטוי, במיוחד כאשר הביטוי ביקורתי.

סעיף 9

מוצע לבטל את סעיפים 2(ד) ו-2(ה) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952, אשר מגבילים כניסה לישראל של מי שתומכים בחרם. בעקבות סעיפים אלה התרחשו שורה של מקרים שגרמו מבוכה בין-לאומית, וממילא לאור פסיקת בג"ץ בעניין לארה אל-קאסם אפשרות יישומם מגבלת.

סעיף 10

מוצע לבטל את סעיף 33 לחוק יסודות התקציב, תשמ"ה-1985. הסעיף המכונה "חוק הנכבה" הוביל לאינספור פניות מצד פעילי וארגוני ימין, וכן מצד ח"כים ושרי ממשלה, לראשי רשויות מקומיות ומוסדות תרבות, למנוע אירועים או השתתפות באירועים של פעילי וארגוני זכויות אדם ושמאל. אמנם משרד האוצר דחה את הרוב המוחלט של הפניות אליו בדרישה שיאכזר את חוק הנכבה, אך ההצפה של הפניות גרמה לדה-לגיטימציה ולאפקט מצנן. לעיתים הפניות האלה עוררו סערות ציבוריות והסטה פרועה לאלימות ברשת האינטרנט, שהרתיעו אנשים מלהגיע לאירועים בהשתתפות פעילי שמאל וארגוני זכויות אדם מחשש לביטחונם האישי.

סעיף 11

מוצע לתקן את סעיף 2 לחוק-יסוד: מבקר המדינה, ולקבוע שמבקר המדינה יבחן גם את שמירת הגופים המבוקרים על זכויות האדם המוכרות בישראל ומפורטות באמנות בינלאומיות שאושרו על ידי מדינת ישראל. החל משנות ה-90 מבקר המדינה עוסק יותר ויותר בביקורת ובדוחות בהיבטים של זכויות אדם, אך באופן לא אחיד ושיטתי. לאור מעמדו המוסדי החשוב של מבקר המדינה, וכן מאחר שהקפדה על זכויות אדם קשורה באופן ישיר לחוקיות הפעילות של הרשויות המבוקרות, יש צורך להסדיר בחקיקה מפורשת את סמכות המבקר לעסוק בתחום זה.

סעיף 12

מוצע לתקן את סעיף 4(א)1 לחוק הביקורת הפנימית, תשנ"ב-1992, ולקבוע כי המבקר הפנימי יבדוק אם הפעולות של הגוף הציבורי שבו הוא משמש מבקר ושל נושאי משרה וממלאי תפקידים באותו גוף תקינות, גם מבחינת השמירה על זכויות אדם. זאת כדי לחזק את הערכים הדמוקרטיים באופן רוחבי ובכמה שיותר רשויות ציבוריות.

סעיף 13

מוצע לבטל את הוראות סעיפים 36(א)5 ו-36(א)6 לפקודת האגודות השייתופיות, אשר מהוות עליות רחבות ועמומות שבגינן יכולה ועדת הקבלה היישובית לדחות מועמדים ועלולות לרוקן מתוכן את איסור האפליה הקבוע בהוראת סעיף 36(ג).

סעיף 14

מוצע להקים את נציבות זכויות האדם. זאת כפי שבמדינות רבות אחרות בעולם הוקמו, יחד עם החקיקה והפסיקה המכירות בזכויות האדם, מנגנונים ממלכתיים לקידום ההבנה וההכרה בזכויות אלה ולהבטחת השמירה וההגנה עליהן. גופים אלה עוסקים בפעולות חינוך והסברה בציבור, מייעצים לגופים השלטוניים בנושאים הקשורים לזכויות אדם, מקיימים חקירות, מפרסמים חוות דעת והמלצות לרשות המבצעת והמחוקקת ומסייעים באכיפת החוקים המבטיחים זכויות אדם, על ידי טיפול בתלונות פרטניות על פגיעה בזכויות אלה. המודל המוצע להלן בא לענות על הצרכים המיוחדים בכל הנוגע לקידום ואכיפה של זכויות אדם במדינת ישראל. מודל זה מבוסס על למידה מעמיקה מניסיונם של גופים דומים בעולם, תוך התאמה למצב המשפטי בישראל ולמערכות השלטוניות והציבוריות הקיימות במדינה.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חבר הכנסת חיים אורון (פ/91/17); הוסרה מסדר היום ביום ט"ז בתמוז התשס"ו (12 ביולי 2006); פ/1561/17), על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חברי הכנסת ניצן הורוביץ ואילן גילאון (פ/27/18); על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת ניצן הורוביץ וקבוצת חברי הכנסת (פ/882/19); על ידי חברי הכנסת זהבה גלאון, אילן גילאון, עיסאווי פריג', מיכל רוזין ותמר זנדברג (פ/441/20); על ידי חברי הכנסת דב חנין, איימן עודה, עאידה תומא סלימאן, יוסף ג'בארין ועבדאללה אבו מערוף (פ/2509/20); ועל ידי חברת הכנסת מיכל רוזין (פ/2081/24).

סעיף 15

מוצע להסדיר בחוק את המעמד של מגני זכויות האדם וההגנות עליהם.²⁰ הצעת חוק מגני זכויות האדם נועדה להסדיר את מעמדם של יחידים וארגונים הפועלים במטרה להגן על זכויות אדם. מגני זכויות אדם חשופים פעמים רבות להתנכלויות ולפגיעה בזכויותיהם בשל עצם מעורבותם בפעילות לקידום זכויות אדם. התנכלויות אלו יכולות להיעשות על ידי גורמים מדינתיים ופרטיים כאחד. בבסיס הצעה זו עומדת ההכרה בכך שפעילותם של מגני זכויות אדם ראויה לעידוד ולהגנה מפני התערבות שרירותית למען רווחת החברה כולה, ושהיא חיונית לשם קידום והגנה על זכויות אדם. הצעת חוק זו זוכה לחשיבות מיוחדת כיום, בתקופה שבה גילויי אלימות המופנים נגד מגני זכויות אדם הופכים שכיחים, ונעשה שימוש הולך וגובר בכלים שנועדו להשתקתם. הצעת החוק מחולקת לפרקים ובהם מפורטים תחילה העקרונות הכלליים בכל תחום, ולאחר מכן תיקוני חקיקה ספציפיים הדרושים ברוח העקרונות.

²⁰ ההצעה נוסחה על ידי הקליניקה לזכויות אדם בינלאומיות באוניברסיטה העברית.